

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Ndz/1/2019
Identifikačné číslo spisu: 5019200064
Dátum vydania rozhodnutia: 06.03.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Zdenka Reisenauerová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:5019200064.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu: JUDr. E. Q., bytom U., proti žalovanému: Generálne riaditeľstvo Zboru väzenskej a justičnej stráže, útvar sociálneho zabezpečenia, so sídlom Šagátova 1, 813 04 Bratislava 1, v konaní o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného správneho orgánu č. GR ZVJS-d-12379/14-2018 zo dňa 22.11.2018, vedenom na Krajskom súde v Žiline pod sp.zn. 25Sa/5/2019 a o námietke zaujatosti vznesenej žalobcom voči sudkyňi Krajského súdu v Žiline Mgr. Nore Tomkovej, jednohlasne takto

rozhodol:

Sudkyňa Krajského súdu v Žiline Mgr. Nora Tomková n i e j e v y l ú č e n á z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na Krajskom súde v Žiline pod sp.zn. 25Sa/5/2019.

Odôvodnenie

1. Žalobca žalobou doručenou Krajskému súde v Žiline dňa 22.02.2019 sa domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutia a postupu žalovaného správneho orgánu - Generálneho riaditeľstva Zboru väzenskej a justičnej stráže, útvar sociálneho zabezpečenia, č. GR ZVJS-d-12379/14-2018 zo dňa 22.11.2018, žiadajúc súd, aby napadnuté rozhodnutie žalovaného zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

2. Konanie o uvedenej žalobe je vedené na Krajskom súde v Žiline pod sp.zn. 25Sa/5/2019 a vec bola pridelená na základe rozvrhu práce súdu na prejednanie a rozhodnutie do senátu 25Sa.

3. Žalobca súčasne v žalobe vzniesol námietku zaujatosti voči predsedníčke senátu Mgr. Nore Tomkovej. Námietku zaujatosti zdôvodnil tým, že menovaná sudkyňa v danej veci ešte nikdy nerešpektovala zákonnosť a spravodlivosť. Uviedol, že vždy rozhodovala len a len na základe politickej objednávky. Navyše doplnil, že menovaná sudkyňa o jeho správnej žalobe zo dňa 25.10.2018 (č.k. 25Sa/23/2018) rozhodla rozhodnutím bez nariadenia verejného konania (bez jeho účasti, bez možnosti sa vyjadriť vykonaným dôkazom), čím porušila nielen čl. 6 ods.1 Európskeho dohovoru na ochranu základných ľudských práv a slobôd, ale Ústavu SR.

4. Sudkyňa Krajského súdu v Žiline Mgr. Nora Tomková k uvedenej námietke zaujatosti vznesenej žalobcom sa vyjadrila tak, že napriek tomu, že dôvody uvádzané žalobcom nie sú relevantné na jej

vylúčenie poukazom na § 87 ods. 1 S.s.p., súhlasí s tým, aby bola vylúčená z prejednávania a rozhodovania tejto veci. Uviedla, že žalobcu pozná ako účastníka konania z mnohých sporov výsluhových dôchodcov, ktoré jej boli pridelené. Súčasne poukázala na to, že vo všetkých týchto sporoch ju obviňuje z toho, že rozhoduje na základe politickej objednávky, nezákonne a nespravodlivo.

5. Krajský súd v Žiline podľa § 92 ods.1 S.s.p. predložil námietku žalobcu spolu so spisovým materiálom Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na rozhodnutie o zaujatosti vec prejednávajúcej sudkyne s jej vyjadrením k vznesenej námietke.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky posúdil námietku zaujatosti vznesenú žalobcom voči vec prejednávajúcej sudkyňou Krajského súdu v Žiline Mgr. Nore Tomkovej vzhľadom na jej pomer k veci, k účastníkom konania, túto prejel v intenciách právnej úpravy ustanovenej v §§ 87 a nasl. S.s.p. a dospel k záveru, že niet zákonného dôvodu na vylúčenie sudkyne Krajského súdu v Žiline Mgr. Nory Tomkovej z prejednávania a rozhodovania v predmetnej veci.

7. Podľa § 87 ods. 1, 2, 3 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (S.s.p.) sudca správneho súdu je vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci, ak so zreteľom na jeho pomer k veci, účastníkom konania, ich zástupcom alebo k osobám zúčastneným na konaní možno mať odôvodnené pochybnosti o jeho nezaujatosti, alebo ak konal, či rozhodoval vo veci ako zamestnanec orgánu verejnej správy.

Vylúčený je i sudca správneho súdu, ktorý prejednával a rozhodoval tú istú vec na správnom súde inej inštalácie.

Dôvodom na vylúčenie sudcu správneho súdu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v procesnom postupe sudcu a v jeho rozhodovacej činnosti.

8. Účelom právnej úpravy ustanovenej v citovanej právnej norme § 87 S.s.p. je prispieť k nestrannému prejednaní veci, k nezaujatému prístupu súdu, k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Z hľadiska uvedeného ustanovenia je právne významný vzťah sudcu, a to buď: 1. k veci (o vzťah tejto povahy ide napríklad vtedy, keď sudca je účastníkom alebo vedľajším účastníkom konania, keď má osobný záujem na určitom výsledku konania, ale tiež vtedy, keď sudca verejne - napríklad prostredníctvom médií alebo iným spôsobom vyjadril právny názor na vec, ktorý je objektívne spôsobilý ohroziť jeho nestrannosť), 2. k účastníkom konania [o takýto vzťah ide v prípade vzťahu sudcu charakteru rodičovského, manželského, súrodeneckého alebo iného blízkeho rodinného vzťahu alebo relevantného osobného vzťahu (tak pozitívneho alebo negatívneho)], 3. k zástupcom účastníkov konania.

9. Pomer k veci ako okolnosť spochybňujúca nezaujatosť sudcu predpokladá situáciu, keď sudca je právne zainteresovaný na výsledku konania. O pomere k účastníkovi alebo k zástupcovi ako okolnosti vzbudzujúcej pochybnosti o nezaujatosti sudcu možno uvažovať, ak sa zakladá na príbuzenstve, či iných kladných alebo záporných vzťahoch sudcu k účastníkom alebo k ich zástupcom. Zákom predpokladané dôvody podmieňujúce zaujatosť alebo nezaujatosť sudcu na prejednanie a rozhodnutie pridelenej veci musia vyplývať z objektívnych skutočností. Pre vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodnutia veci nepostačujú subjektívne pocity, resp. domnienky účastníka konania, z dôvodu ktorých tvrdí, že má pochybnosti o nezaujatosti sudcu na prejednanie a rozhodnutie veci, (ako aj je nepostačujúci subjektívny názor konajúceho sudcu, že sa cíti byť zaujatý na prejednanie a rozhodnutie mu pridelenej veci).

10. Zaujatosť konkrétneho sudcu v prejednávanej veci musí vyplývať z objektívnych okolností podmieňujúcich jeho vzťah k predmetu konania alebo jeho vzťah k účastníkom tohto konania alebo k ich zástupcom. Povinnosť preukázať okolnosti odôvodňujúce zaujatosť konajúceho sudcu na prejednaní a rozhodnutí mu pridelenej veci spočíva na tom, kto vzniesol námietku zaujatosti. Na druhej strane k záveru o tom, že sudca je vylúčený, nie je potrebné, aby bolo preukázané, že je zaujatý. Na vylúčenie sudcu postačuje, ak možno mať so zreteľom na jeho pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom, pochybnosti o jeho nezaujatosti, dôvodnosť ktorých musí však vyplývať z objektívne preukázateľných skutočností.

11. Neustrannosť treba skúmať z dvoch hľadísk, a to zo subjektívneho hľadiska neustrannosti, t.j. v danom prípade treba zistiť osobné presvedčenie sudcu prejednávajúceho prípad, a z objektívneho hľadiska neustrannosti, t.j. v danom prípade treba zistiť, či sú poskytnuté dostatočné záruky pre vylúčenie akejkoľvek pochybnosti v danom smere. V prípade subjektívneho hľadiska neustrannosti sa neustrannosť sudcu predpokladá až do predloženia dôkazu opaku (Piersach v. Belgicko - rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 1. októbra 1982).

12. Existencia neustrannosti musí teda byť určená podľa subjektívneho hľadiska, to znamená na základe osobného presvedčenia a správania sudcu v danej veci, a tiež podľa objektívneho hľadiska, t.j. zisťovaním, či sudca poskytoval dostatočné záruky, aby bola z tohto hľadiska vylúčená akákoľvek oprávnená pochybnosť (pozri rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky vo veci sp.zn. III. ÚS 16/00).

13. Neustrannosť sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Neustrannosť sudcu je zvyčajne definovaná ako „absencia predsudku alebo zaujatosti v konkrétnej veci.“

14. Za objektívne pritom nemožno považovať to, ako sa neustrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci pristupuje. Aj pri zohľadnení teórie zdania môže byť sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k veci, k účastníkom alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine iura et studio“, teda nezávisle a nestranne.

15. Predpokladom skutočného uplatnenia zásady rovnosti účastníkov v konaní a zaistenia záruk správneho a spravodlivého rozhodnutia je, aby v konaní konal a rozhodoval sudca nezaujatý, ktorý nie je v žiadnom osobnom vzťahu k účastníkom a k ich zástupcom, a ktorý nie je žiadnym spôsobom zainteresovaný na výsledku konania. V súlade s tým zákon vo vyššie citovanom ustanovení § 87 ods. 1 S.s.p. stanoví ako dôvody vylúčenia sudcu sudcov pomer k veci, k účastníkom alebo ich zástupcom. Zákon zakladá vylúčenie sudcu na existencii určitého dôvodu vymedzeného takými konkrétne označenými a zistenými skutočnosťami, vo svetle ktorých sa javí sudcova nezaujatosť pochybnou. Vylučuje sa tým subjektívny pohľad na vylúčenie sudcu.

16. V tejto súvislosti Najvyšší súd Slovenskej republiky poukazuje na rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky vo veci sp.zn. III. ÚS 47/05, v ktorom ústavný súd vyslovil právny záver, že „obsahom práva na nestranný súd je, aby rozhodnutie v konkrétnej veci bolo výsledkom konania nestranného súdu, to znamená, že súd musí každú vec prerokovať a rozhodnúť tak, aby voči účastníkom postupoval nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadržal a objektívne posúdil všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutie vo veci“. Ústavný súd Slovenskej republiky neustrannosť sudcu judikoval aj v ďalších rozhodnutiach (pozri bližšie napr. sp.zn. III. ÚS 71/97, I. ÚS 73/97).

17. V danej súvislosti najvyšší súd dáva do pozornosti, že sudca je predstaviteľ súdnej moci. Právomoc súdu sudca vykonáva na nezávislom a nestrannom súde oddelene od iných štátnych orgánov. Sudca je pri výkone svojej funkcie nezávislý a zákony a iné všeobecne záväzné právne predpisy vykladá podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia; rozhoduje nestranne, spravodlivo, bez zbytočných prietahov a len na základe skutočností zistených v súlade so zákonom. Podľa § 30 zákona č. 385/2000 Z.z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sudcoch“) v záujme záruky nezávislosti a neustrannosti výkonu sudcovskej funkcie je sudca povinný dbať svojím správaním na to, aby jeho neustrannosť nebola dôvodne spochybňovaná. V občianskom živote, pri výkone funkcie sudcu, aj po jeho skončení sa sudca musí zdržať všetkého, čo by mohlo narušiť vážnosť a dôstojnosť funkcie sudcu alebo ohroziť dôveru v nezávislé, nestranné a spravodlivé rozhodovanie súdov. Z toho vyplýva, že sudca musí byť nielen nestranný, ale sa musí ako

neustranný javiť navonok. (§ 2 ods. 1 a 2 zákona o sudcoch).

18. Práve osobitný vzťah sudcu k štátu musí sudcovi umožniť konať a rozhodovať nezávisle a nezaujato vo všetkých veciach, teda aj vo veciach podliehajúcich súdnemu prieskumu. K tomuto postojú čl. 144 Ústavy Slovenskej republiky výslovne sudcovi priznáva nezávislosť pri výkone jeho funkcie.

19. Zákonodarca v právnej úprave ustanovenej v citovanej právnej norme § 87 S.s.p. dôvody vylúčenia sudcu z prejednávania a rozhodovania veci taxatívne stanoví v odsekoch 1/ a 2/. V odseku 3/ uvedenej právnej normy zákonodarca upravuje, ktoré okolnosti nie je možné považovať za dôvody na vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania vecí. V tejto právnej úprave ustanovuje, že dôvodom na vylúčenie sudcu správneho súdu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v procesnom postupe sudcu a v jeho rozhodovacej činnosti.

20. Vychádzajúc z uvedeného najvyšší súd dospel k záveru, že skutočnosti, tvrdené žalobcom, že sudkyňa Mgr. Nora Tomková v jeho veciach ešte nikdy nerespektovala zákonnosť a spravodlivosť, rozhodovala len na základe politickej objednávky, doplniac, že menovaná sudkyňa o jeho správnej žalobe zo dňa 25.10.2018 (č.k. 25Sa/23/2018) rozhodla rozhodnutím bez nariadenia verejného konania (bez jeho účasti, bez možnosti sa vyjadriť vykonaným dôkazom), čím porušila nielen čl. 6 ods.1 Európskeho dohovoru na ochranu základných ľudských práv a slobôd, ale Ústavu SR, samé osebe nie sú takými skutočnosťami, ktoré by podmieňovali pochybnosti o nezaujatosti vec prejednávajúcej sudkyňi konať a rozhodovať vo veci vedenej na Krajskom súde v Žiline pod sp.zn. 25Sa/5/2019, keď namietaná sudkyňa vo vyjadrení k vznesenej námietke žalobcu uviedla, že žalobcu pozná ako účastníka konania z mnohých sporov výsluhových dôchodcov, ktoré jej boli pridelené, poukazom na to, že vo všetkých týchto sporoch ju žalobca obviňuje z toho, že rozhoduje na základe politickej objednávky, nezákonne a nespravodlivo. Poukazom na § 87 ods. 1 S.s.p. namietaná sudkyňa dôvody uvádzané žalobcom nepovažoval za relevantné na jej vylúčenie z prejednávania a rozhodovania tejto veci, súhlasiac s tým, aby z prejednávania a rozhodovania tejto veci bola vylúčená.

21. Pokiaľ žalobca v preskúmovacom konaní v danej veci založil svoju pochybnosť o nezaujatosti uvedenej sudkyne výlučne na tvrdení skutočnosti, že v jeho predchádzajúcich veciach rozhodovala nezákonne a nespravodlivo a o jeho správnej žalobe zo dňa 25.10.2018 (č.k. 25Sa/23/2018) rozhodla rozhodnutím bez nariadenia verejného konania, bez tvrdenia o zistených ďalších skutočnostiach, ktoré by preukázateľne a objektívne spochybňovali nezaujatosť namietanej sudkyne vzhľadom k jej pomeru k veci alebo jeho účastníkom, najvyšší súd dospel k záveru, že skutočnosti tvrdené žalobcom nie sú spôsobilé spochybniť nezaujatosť namietanej sudkyňi vzhľadom na, to, že okolnosti tvrdené žalobcom vo vznesenej námietke nie je možné považovať za dôvody na vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania veci, keďže žalobca v námietke za dôvody na vylúčenie vec prejednávajúcej sudkyne správneho súdu označuje okolnosti, ktoré spočívajú v procesnom postupe sudkyne a v jej rozhodovacej činnosti v predchádzajúcich konaniach žalobcu, s prihliadnutím na jej vyjadrenie k vznesenej námietke. V danej súvislosti najvyšší súd opätovne upriamuje pozornosť žalobcu na právnu úpravu ustanovenú v § 87 ods.3 S.s.p., v zmysle ktorej dôvodom na vylúčenie sudcu správneho súdu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v procesnom postupe sudcu a v jeho rozhodovacej činnosti.

22. Z dôvodov uvedených vyššie najvyšší súd sa nestotožnil názorom žalobcu, že predchádzajúca rozhodovacia činnosť namietanej sudkyne vyvoláva objektívne pochybnosti o jej nezaujatosti, a preto sudkyňa Mgr. Nora Tomková by mala byť z rozhodovania tejto veci pre vyššie uvedené okolnosti vylúčená, pretože z okolností tvrdných žalobcom, vyplývajú len jeho subjektívne pochybnosti.

23. Vzhľadom k uvedenému pokiaľ žalobca v konaní vedenom na Krajskom súde v Žiline sp.zn. 25Sa 5/2019 založil svoju pochybnosť o nezaujatosti uvedenej sudkyne výlučne na tvrdených skutočnostiach bez tvrdenia o existencii ďalších skutočností, ktoré by preukázateľne a objektívne spochybňovali nezaujatosť namietanej sudkyňi vzhľadom k jej pomeru k veci alebo jeho účastníkom resp. k jeho zástupcom, senát najvyššieho súdu dospel k záveru, že okolnosti spočívajúce v postupe sudkyne a v jej rozhodovacej činnosti v predchádzajúcich konaniach žalobcu, bez ďalších relevantných dôvodov nie sú

spôsobilé spochybníť nezaujatosť namietanej sudkyňi.

24. V tejto súvislosti Najvyšší súd Slovenskej republiky zdôrazňuje, že základom pre vylúčenie sudcu môžu byť len objektívne existujúce zákonné dôvody. Na dosiahnutie nápravy v konaní súdneho prieskumu zákonnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy podľa Správneho súdneho poriadku slúžia predovšetkým opravné prostriedky, nie námietka zaujatosti, ktorej účel je zásadne odlišný. Iba na tomto základe však bez ďalšieho nemožno urobiť záver o splnení podmienok ustanovenia § 87 ods. 1 S.s.p., ak súčasne nie sú k dispozícii ďalšie doložené skutočnosti, ktorých konkrétny obsah a charakter by objektivizoval uplatnenú námietku.

25. Súčasťou základného práva na prejednanie veci pred nestranným súdom podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky nie je povinnosťou súdu vyhovieť návrhu účastníka súdneho konania, ktorý podal takýto návrh podľa § 90 S.s.p. a vylúčiť označeného sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prejednanie veci nestranným súdom je iba povinnosť súdu prejsť každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (viď. uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp.zn. I. ÚS 27/98 z 25. marca 1998).

26. I keď Správny súdny poriadok v § 87 ods. 1 S.s.p. spája vylúčenie sudcov z prejednávania a rozhodovania vo veci nielen so skutočne preukázanou zaujatosťou, ale aj vtedy, ak možno mať čo i len pochybnosť o ich nezaujatosti [viď. tiež zásady prijaté judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva najmä vo veci *Delcourt v. Belgicko*, podľa ktorých spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („justice must not only be done, it must also be seen to be done“)], nemožno prehliadať, že rozhodnutie o vylúčení sudcu podľa § 87 ods. 1 S.s.p. predstavuje výnimku z významnej ústavnej zásady, že nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi (čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky). Vzhľadom na to možno vylúčiť sudcu z prejednávania a rozhodovania pridelenej veci len celkom výnimočne a zo skutočne závažných dôvodov, ktoré mu zjavne bránia rozhodnúť v súlade so zákonom objektívne, nezaujato a spravodlivo. Z vyššie uvedeného vychádza aj judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorá rozoznáva subjektívne hľadisko nestrannosti sudcu, zahrňujúce osobné presvedčenie a správanie sudcu vo veci a hľadisko objektívne, založené na existencii dostatočných záruk pre vylúčenie akýchkoľvek pochybností o zaujatosti sudcu (napr. *Saraiva de Carvalho proti Portugalsku*, 1994, *Gautrin a ďalší proti Francúzsku*, 1998). Preto k vylúčeniu sudcov z prejednávania a rozhodovania veci môže dôjsť len vtedy, keď ich vzťah k veci, k účastníkom alebo ich k zástupcom dosiahne takú intenzitu, že nebudú schopní nezávisle a nestranne rozhodovať.

27. Vzhľadom k uvedenému Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa § 92 S.s.p. rozhodol tak, že vec prejednávajúca sudkyňa Krajského súdu v Žiline Mgr. Nora Tomková nie je vylúčená z prejednávania a rozhodovania v predmetnej veci, keď nezistil žiadnu okolnosť, ktorá by bola z hľadiska § 87 ods. 1 S.s.p. právne relevantná, a ani z vyjadrenia sudkyne, nevyplýva taká okolnosť, ktorá by odôvodňovala jej vylúčenie z prejednávania a rozhodovania v tejto veci.

28. Toto rozhodnutie prijal Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 1. mája 2011).

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.